

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

“การลงโทษประหารชีวิต” ถือเป็นรูปแบบของการลงโทษต่อผู้กระทำความผิดที่ไม่มีโทษใดจะมีความรุนแรงไปกว่า มีจุดมุ่งหมายเพื่อกำจัดผู้กระทำผิดให้ออกไปจากสังคมอย่างเด็ดขาด โดยใช้รูปแบบและวิธีการที่จะส่งผลให้ผู้กระทำผิดนั้นได้ถึงแก่ความตายเสีย การลงโทษประหารชีวิตนั้นเป็นรูปแบบของการลงโทษที่เก่าแก่ที่สุด ซึ่งยังคงเหลือใช้อยู่ในระบบของการลงโทษในปัจจุบัน และด้วยเหตุผลทางด้านมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชน ซึ่งเป็นกระแสที่ต้องการการตอบรับ ฉะนั้นแม้ว่าการลงโทษประหารชีวิตจะถือเป็นการปกป้องและคุ้มครองไว้ซึ่งความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายและระบบยุติธรรมทางอาญารวมไปถึงการสนองตอบต่อความต้องการแห่งมติมหาชน แต่รูปแบบของการลงโทษประหารชีวิตก็จำเป็นต้องมีการยกระดับผันตามอารยธรรมและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ นั่นคือให้กระทำด้วยวิธีการที่มีความรุนแรงน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ และด้วยนัยดังกล่าวในปัจจุบันประเทศไทยจึงใช้วิธีการประหารชีวิตด้วยการฉีดสารพิษแทนวิธีการยิงด้วยปืน โดยได้ประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 120 ตอนพิเศษ 102 ง เมื่อวันที่ 5 กันยายน พุทธศักราช 2546 ความว่า “มาตรา 19 ผู้ใดต้องโทษประหารชีวิต ให้ดำเนินการด้วยวิธีฉีดยาหรือสารพิษให้ตาย”

ความผิดที่มีโทษประหารชีวิตตามประมวลกฎหมายอาญา

- ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร
- ความผิดต่อองค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี รัชทายาท และผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ตามมาตรา 107-108 และ 109

- ความผิดต่อความมั่นคงของรัฐภายในราชอาณาจักร
- ฐานเป็นกบฏ หรือเพื่อให้เอกราชของรัฐเสื่อมเสียไป ตามมาตรา 113, 119, 121 และ

127

- ความผิดเกี่ยวกับการก่อให้เกิดภัยอันตรายต่อประชาชน
- วางเพลิงเผาทรัพย์ในเหตุฉกรรจ์ ตามมาตรา 218 และ 224
- ความผิดเกี่ยวกับเพศ

- กระทำอาชญากรรมหรือข่มขืนกระทำความผิดซึ่งมิใช่ภรรยาตนโดยขู่เชิญเป็นเหตุให้ผู้ถูกข่มขืนถึงแก่ความตาย ตามมาตรา 277 ทวิ, ตริ และ 280

- ความผิดต่อชีวิตตามมาตรา 288, 289 ข่าผู้อื่นโดยเจตนา

นอกจากนี้ยังมีฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์และเสรีภาพตามมาตรา 313 , 339 และ 340 ทวิ ซึ่งล้วนเป็นเหตุกรรจ์ ให้ผู้อื่นถึงแก่ความตายตามทั้งสิ้น รวมทั้งความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ได้แก่ ความผิดฐานจำหน่าย หรือมีไว้ครอบครองเพื่อจำหน่าย ซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 1 ซึ่งต้องระวางโทษประหารชีวิตเช่นกัน

จากความหมายของการลงโทษดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ต้องขังที่ได้รับการลงโทษให้ประหารชีวิตจึงถือเป็นประเภทของผู้ต้องขังซึ่งได้รับโทษที่รุนแรงที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานภาพของการเป็นผู้ต้องขัง นอกเหนือไปจากการถูกกักขังไม่ให้ได้รับอิสรภาพรวมทั้งความวิตกกังวล ห่วงใยอาทร ที่มีต่อครอบครัวของตนที่อยู่เบื้องหลังแล้ว สภาวะของจิตใจยังถูกกดดันจากความรู้สึกตามสามัญธรรมชาติของมนุษย์ นั่นคือ มนุษย์ย่อมที่จะรักและห่วงหาอาทรชีวิตของตนเอง และมนุษย์พร้อมที่จะเสียสละทุกอย่างเพื่อสงวนชีวิตของตนเองไว้ ผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตจึงเป็นประเภทของผู้ต้องขังที่สังคมควรให้ความเห็นใจ ในฐานะของผู้ที่ไม่มีโอกาสได้รับอิสรภาพจวบจนวันสิ้นชีวิต และสมควรเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับการปฏิบัติด้วยความเป็นธรรม จนกว่าจะถึงวันที่ชีวิตที่ต้องสูญเสียไป แต่อย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่าผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตมักได้รับการประพฤติดุปฏิบัติที่ขาดเมตตาและคุณธรรมจากเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมแต่อย่างใด หากเป็นเพราะในสภาวะการณปัจจุบันจำนวนผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ในขณะที่จำนวนเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุมมิได้เพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย แม้การให้การควบคุมดูแลของกรมราชทัณฑ์ที่ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังยังเป็นไปตามหลักทัณฑ์โทษอย่างเคร่งครัดเสมอมา แต่ก็มีความเป็นไปได้บ้างที่อาจมองข้ามการให้ความสำคัญต่อความรู้สึกเปราะบางรวมไปถึงการเยียวยาสภาพจิตใจของบรรดาบุคคลซึ่งได้เดินทางมาจนกระทั่งถึง ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ของคำว่า “เพราะทุกชีวิตมีค่า” ในเวลาที่มีอาจเรียกร่องสิทธิในการมีชีวิตอยู่ให้กับคืนมาได้ ผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตที่การต่อสู้คดีสิ้นสุดลงแล้ว ทุกคนมีสิทธิ์ที่จะหลุดล้าถวายฎีกาขอพระราชทานอภัยโทษเป็นรายบุคคลต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภายในเวลา 60 วัน ผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตชายซึ่งเป็นนักโทษทุกระดับชั้นของคดีจะถูกควบคุมตัว ณ แดน 1, 2 เรือนจำกลางคลองเปรมภิรมย์ จ. นวมวงศ์วาน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร และผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตหญิง ซึ่งเป็นนักโทษทุกระดับชั้นของคดีจะถูกควบคุมตัว ณ ทณฑสถานหญิงกลาง แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ส่วนประเด็นสำคัญที่น่าสนใจเกี่ยวกับการให้การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโทษ

ประหารชีวิตซึ่งยังคงมีความแตกต่างจากผู้ต้องขังที่ได้รับโทษอื่น ๆ อันเห็นควรให้การพิจารณาอาทิเช่น

1. ข้อบังคับกรมราชทัณฑ์ ว่าด้วยการเยี่ยม การติดต่อของบุคคลภายนอกต่อผู้ต้องขังฯ พ.ศ.2547 หมวด 5 ว่าด้วยการติดต่อทางโทรศัพท์ ข้อ 28 (4) ความว่า ผู้ต้องขังที่จะได้รับอนุญาตให้ติดต่อหรือได้รับการติดต่อญาติภายนอกทางโทรศัพท์ได้ จะต้องไม่เป็นนักโทษเด็ดขาดกำหนดโทษประหารชีวิต

2. หลักปฏิบัติการเยี่ยมญาติในงานวันพบญาติประจำปี ในประเด็นคุณสมบัติของผู้ต้องขังที่ได้รับการเยี่ยม ให้ยกเว้นการเยี่ยมญาติในวันพบญาติประจำปีกับผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารชีวิต

3. ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 มาตรา 14 (3) ตีความว่า ผู้ต้องขังที่ต้องโทษประหารชีวิตถือเป็นบุคคลที่น่าจะพยายามหลบหนีการควบคุม จึงให้ใช้เครื่องพันธนาการชนิดตรวนกับผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตตลอด 24 ชั่วโมง และในทางปฏิบัติ แม้กระทั่งขณะทำการประหารชีวิต ก็ได้มีการปลดตรวนออกจากข้อเท้าแต่อย่างใด อนึ่ง ตรวนพันธนาการสำหรับผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตทุกคนนั้นมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากตรวนพันธนาการสำหรับผู้ต้องขังที่ได้รับโทษอื่น ๆ นั่นคือ จะทำการล็อกเชื่อมระหว่างรอยต่อ มีความหนาแน่นหนาเกินความจำเป็น ฉะนั้นการปลดตรวนพันธนาการจึงไม่สามารถใช้เครื่องมือต่างหลักในการปลดได้ ต้องใช้เครื่องตัดเหล็กแต่เพียงนั้น

4. ให้การยกเว้นการฝึกวิชาชีพทุกประเภทกับผู้ต้องขังโทษประหารชีวิต

5. การถูกจำกัดอาณาบริเวณมากกว่าผู้ต้องขังที่ได้รับโทษอื่น ๆ

ทั้งนี้เนื่องมาจากวัตถุประสงค์ทางด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยของเรือนจำ และทัณฑสถานเป็นสำคัญ ผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตมีสิทธิที่จะพบทนายความเพื่อปรึกษาหารือวิธีการต่อสู้คดีหรือการทำพินัยกรรมได้ทุกวันจันทร์ - วันศุกร์ ในเวลาราชการ ส่วนกำหนดวันที่จะให้ญาติเข้าเยี่ยม นั้น คือ ทุกวันอังคารและวันพฤหัสบดี ระหว่างเวลา 13.00 น. เป็นต้นไป และไม่มี การแบ่งแยกชั้นของผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตเหมือนกับผู้ต้องขังที่ได้รับโทษอื่น ๆ แต่อย่างใด

การดำรงอยู่ของชีวิตมนุษย์เรานั้น นอกจากปัจจัย 4 คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัยแล้ว อิศราภาพนับเป็นส่วนประกอบสำคัญที่มีอาจปฏิเสธได้ในการมีชีวิตอยู่ และในโลกแห่งพันธนาการนั้น การรอคอยอิสรภาพเปรียบเสมือนน้ำหล่อเลี้ยงจิตใจของผู้ต้องขังทุกคน ด้วยความหวังว่าสักวันหนึ่งการรอคอยนั้นจะได้สิ้นสุดลง และชีวิตใหม่ในโลกแห่งเสรีภาพก็จะได้เริ่มต้นขึ้น หากประพฤติดุสิตตนอยู่ในกรอบของระเบียบวินัย ก็ยิ่งจะช่วยทำให้ก้าวสู่สถานะของ

บุคคลธรรมดาและอิสรภาพได้เร็วยิ่งขึ้นไปอีก แต่สำหรับผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตแล้ว สิ่งซึ่งรอคอยกลับกลายเป็นเครื่องบั่นทอนและสร้างความทุกข์ทรมานให้แก่จิตใจ ไม่นั่นใจในการมีชีวิตอยู่ต่อไปของตนเอง เพราะการรอคอยนั้นอาจหมายถึง การได้พบกับการพลัดพรากจากครอบครัวอันเป็นที่รัก จากทุก ๆ สิ่งทุก ๆ อย่าง ซึ่งเป็นการจากกันโดยไม่มีโอกาสได้หวนกลับมา เวลาก็เหลืออยู่จึงดำเนินไปอย่างสิ้นหวังและไร้ซึ่งแรงบันดาลใจในการดำรงชีวิต เพราะสภาวะการณ์ที่กำลังเผชิญอยู่ คือการรอคอยความตายภายใต้โซ่ตรวนแห่งพันธนาการ นั่นเอง

ตารางที่ 1.1

สถิติโทษประหารชีวิตทุกคดีความผิด

ณ วันที่ 18 มกราคม 2548

ประเภทของคดี	เพศ	สถานภาพของคดี			รวม
		อุทธรณ์	ฎีกา	เด็ดขาด	
ทุกคดีความผิด	ชาย	559	204	73	836
	หญิง	76	22	9	107
ความผิดต่อ	ชาย	341	140	69	550
พระราชบัญญัติ	หญิง	68	20	9	97
ยาเสพติดให้โทษ					
ความผิดต่อชีวิต / อื่น ๆ	ชาย	218	64	4	286
	หญิง	8	2	-	10

ที่มา: ส่วนอภัยโทษ สำนักทัณฑ์ปฏิบัติ กรมราชทัณฑ์

การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตนั้น กรมราชทัณฑ์ใช้หลักการด้านทัณฑวิทยา ภายใต้ความเชื่อที่ว่า ผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตมีความคิดที่จะพยายามแหกหักหลบหนีอยู่เสมอ เพื่ออิสรภาพและรักษาชีวิตของตนเองไว้ การควบคุมดูแลจึงต้องมีความเข้มงวดกวดขัน ทั้งด้านการควบคุมตัวและการติดต่อสื่อสารต่าง ๆ เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานต้องใช้จิตวิทยาสูงในการควบคุมตัวและปกครอง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ต้องขังที่ศาลฎีกาพิพากษาตัดสินให้ประหารชีวิตความหวังเดียวที่ยังหลงเหลืออยู่ คือ ฎีกาซึ่งได้ทูลเกล้าขอพระราชทานอภัยโทษเป็นรายบุคคลต่อองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะโปรดเกล้ากลับมาเมื่อไร ตาเพียงเท่านั้น การมีชีวิตอยู่ของพวกเขา

จึงมีความเป็นไปอย่างทุกซ์ทรมานจิตใจ สิ้นไร้ความหวัง และไม่มีอะไรที่จะต้องสูญเสียอีกต่อไป สิทธิที่ยิ่งใหญ่ที่สุดคือสิทธิในชีวิตตนเอง ซึ่งใครจะมาทำลายไม่ได้ เป็นคำพูดที่มีอาจใช้ได้กับ ผู้ต้องขังโทษประหารชีวิต ในแต่ละวันมีเพียงการดูแลสุขภาพของตนเองเท่านั้นที่เป็นสิ่งสำคัญ และ รอคอยกำหนดเวลาที่ญาติจะมาเยี่ยมในครั้งถัดไป ความรักและความอบอุ่นจากครอบครัวและ บุคคลอันเป็นที่รักเป็นสิ่งที่โหยหา การปรับตัวให้เข้ากับสภาพของการถูกคุมขังไม่ใช่เรื่องยาก เพราะทั้งหมดจะใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำมาเป็นระยะเวลานานกว่าที่จะเป็นนักโทษเด็ดขาดโทษ ประหารชีวิต แต่การปรับสภาพจิตใจให้ยอมรับกับโทษทัณฑ์ที่ได้รับซึ่งก็คือ การตายตกไปตามกัน นั้นเป็นเรื่องยากยิ่ง การให้หาปฏิบัติต่อผู้ที่กำลังรอคอยความตายในสภาพของคนปกติที่มีความ แข็งแรงดี แต่มีสภาพจิตใจที่ย่ำแย่ เป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนและบอบบางมากเกินกว่าที่ บุคคลภายนอกจะสามารถรับรู้และเข้าใจได้

จึงเป็นการสมควรที่เจ้าพนักงานเรือนจำและทัณฑสถานพึงให้การควบคุมตัวและ ปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตด้วยความเห็นใจและไม่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม ควรพิจารณาถึงความ ต้องการพิเศษต่าง ๆ ของบุคคลชายขอบเหล่านี้ ที่สามารถดำเนินการให้ได้ภายใต้เงื่อนไขที่ เหมาะสมและถูกต้อง อย่างเพียงคิดว่ารัฐจะต้องสูญเสียงบประมาณไปอย่างไรประโยชน์ อย่า เพียงคิดว่าการแหกหักหลบหนีจะต้องไม่เกิดขึ้นได้ภายใต้การดูแลของตนก็เป็นพอ จะมีความ เป็นอยู่กันอย่างไรไม่ใช่เรื่องสำคัญ เพราะถึงอย่างไรก็ไม่รอดพ้นจากความตายไปได้ ขึ้นอยู่กับเวลา ที่เหลืออยู่เท่านั้นว่าจะช้าหรือเร็ว จึงมีเรื่องจำเป็นที่จะต้องได้รับสิ่งดีมีคุณค่าต่อร่างกายหรือว่าต่อ จิตใจแต่อย่างใด การปฏิบัติต่อผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตจึงมีความจำเป็นที่จะต้องแตกต่างจาก ผู้ต้องขังในฐานโทษอื่น ๆ ด้วย เพราะอิสรภาพและชีวิตเป็นสิ่งที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง สำหรับ อิสรภาพเราอาจคืนให้แก่พวกเขาได้เมื่อเวลาผ่านไป แต่สำหรับชีวิตแล้ว ไม่มีผู้ใดเรียกคืนกลับมา ได้ไม่ว่าจะด้วยวิธีอะไรก็ตาม

ประเด็นสำคัญประเด็นสุดท้ายที่จะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งหย่อนไปกว่ากันก็คือ โอกาสที่จะกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขังเหล่านี้ยังคงมีความเป็นไปได้อยู่ หากพวกเขาได้กลับคืนสู่ สังคมในช่วงอายุที่ยังสามารถเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพได้ การให้การศึกษา การฝึก วิชาชีพ การแก้ไขบำบัดฟื้นฟู อันเป็นหน้าที่หลักของงานราชทัณฑ์ จะเป็นตัวแปรสำคัญที่ทำให้ วัตถุประสงค์ของการลงโทษในประเด็นของการคืนดีมีคุณค่าสู่สังคม บังเกิดเป็นรูปธรรมที่วัดผล สัมฤทธิ์ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาวิวัฒนาการการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย
2. ศึกษาความต้องการผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตในด้านต่าง ๆ
3. แสวงหาแนวทางในการตอบสนองความต้องการผู้ต้องขังโทษประหารชีวิต

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาความต้องการของผู้ต้องขังโทษประหารชีวิต จะศึกษาจากผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตที่อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลอุทธรณ์ อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาลฎีกา และผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตที่คดีเสร็จเด็ดขาด (สิ้นสุดกระบวนการทางศาล) ในเรือนจำกลางคลองเปรม จำนวน 50 คน

นิยามศัพท์ในการศึกษา

ความต้องการ หมายถึง สิ่งที่ผู้ต้องขังโทษประหารชีวิต มีความคาดหวังว่าจะได้รับจากเรือนจำและเจ้าหน้าที่ผู้ควบคุม ซึ่งให้ได้ภายใต้กฎหมาย / ระเบียบของกรมราชทัณฑ์ ในขณะที่ถูกคุมขัง หมายรวมถึงความต้องการทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์

ผู้ต้องขังโทษประหารชีวิต หมายถึง ผู้ต้องขังทั้งหมดที่ศาลมีคำพิพากษาคัดสินให้ได้รับโทษประหารชีวิตในทุกประเภทของฐานความผิดของเรือนจำกลางคลองเปรม

โทษประหารชีวิต หมายถึง การนำนักโทษประหารชีวิตไปฉีดสารพิษ เพื่อให้ถึงแก่ความตาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 19

เรือนจำกลางคลองเปรม หมายถึง เรือนจำระดับความมั่นคงสูงสุด ซึ่งมีอำนาจในการควบคุมผู้ต้องขังชายที่อยู่ในระหว่างการอุทธรณ์และฎีกาคดี และที่คดีเสร็จเด็ดขาดแล้ว โดยมีกำหนดโทษตั้งแต่ 30 ปีขึ้นไปจนถึงโทษประหารชีวิต โดยรับตัวผู้ต้องขังจากทุกเรือนจำและทัณฑสถานในประเทศไทยที่มีกำหนดโทษดังกล่าวมาคุมขัง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงวิวัฒนาการของการลงโทษประหารชีวิตในประเทศไทย
2. ทำให้ทราบถึงความต้องการของผู้ต้องขังโทษประหารชีวิต
3. ได้แนวทางในการสนองตอบต่อความต้องการของผู้ต้องขังโทษประหารชีวิตให้มากที่สุด